

Ганна Реброва

Проектне навчання як тренд світового мистецько-освітнього простору

УДК 378.78.37.01
DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-1.8>

Ганна Реброва
кандидат педагогічних наук,
кафедра вокально-хорової підготовки
ДЗ «Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
ORCID: 0000-0001-7128-7350

У статті актуалізовано питання застосування проектного навчання в галузі мистецької та загальної мистецької освіти, зокрема музичної та хореографічної. Розглянуто зарубіжний досвід із застосування проектно-орієнтованого навчання, його походження з теорії і практики менеджменту й екстраполяції в освітню галузь, зокрема мистецьку.

Мета статті полягає у висвітленні й узагальненні зарубіжного досвіду застосування інновацій в проєктних технологіях, проектно-орієнтованому навчанні в галузі мистецької освіти та практики мистецької творчості.

Застосовано холістичний підхід, аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду й результатів досягнень українських учених щодо застосування проектного навчання в мистецькому освітньому просторі, визначено функції проектного навчання, що надають йому суттєвої переваги в розв'язанні актуальних освітніх завдань. Констатовано наявність таких функцій: соціокультурної адаптованості особистості через поліфункціональність самого мистецтва; глобалізаційної мобільності через фактори полікультурного контенту в змістах мистецьких проєктів; міждисциплінарно-дослідницької через пошук ефективних інтеграцій різних видів мистецтва та мистецтва з іншими галузями знань; інформаційно-технологічної через цілеспрямоване застосування ІКТ як ресурсу освітніх інновацій мистецької педагогіки; комунікативно-диспозиційної через гнучкість застосування зміни ролей у процесі підготовки та реалізації мистецько-освітніх проєктів; стимулювання самостійності особистості та її творчого самовираження через створення відповідних умов участі у проєктах; творчорозвивальної через творчо-пошуковий, креативний потенціал самої технології; самоорганізаційної та ментально-оздоровчої через засвоєння компетентності тайм-менеджменту й економії власного ресурсу.

Ключові слова: технології, проектне навчання, проєктні технології, світовий мистецький простір, інновації мистецької освіти; майбутні вчителі музичного мистецтва, майбутні викладачі хореографії, мистецькі проєкти.

Постановка проблеми. Визначаючи основні тренди освітньої галузі відповідно до всіх її ланок та організаційних форм, актуальним виявляється проєктне навчання. Тема проектного навчання не є новою в науково-педагогічному дискурсі, ще в 1918 році метод проєкту в освіті був розкритий Кілпатриком (William Heard Kilpatrick) (1918). Але вона поступово актуалізувалася у світовому сучасному освітньому просторі, отже, саме іноземний досвід застосування методу проєктів стає актуальним задля успішної модернізації освіти України.

У західних освітніх програмах останнє десятиріччя простежується тенденція до збільшення акценту на самостійне навчання суб'єктів освіти та підвищення ролі практичних навичок використання отриманих знань. І уможливають ці нововведення саме проєктні технології. До використання проєктних технологій звертаються як у процесі підготовки спеціалістів технічних спеціальностей, так і в навчанні майбутніх лікарів, екологів, спеціалістів кіно- і артіндустрії тощо. Великого значення надається проєктам не лише під час набуття середньої та вищої освіти, але й уже в початковій школі (проєкти з природничих наук, мистецькі проєкти, проєкти, пов'язані з інклюзією в закладах освіти і поза її межами).

Це зумовлено мінливістю освітнього середовища, потужним впливом діджиталізації, нових

форматів комунікації, усього, що потребує нелінійного мислення під час управління освітніми процесами, а здатністю гнучко, операційно реагувати на виклики часу й ефективно перевіряти креативні ідеї в організації освітнього процесу. У такому полівекторному середовищі метод проєктів стає найефективнішим. Разом із тим уже саме поняття «метод проєктів» не здається достатньо повним, як і сам феномен методу. Потребувався ширший проєктний мегапростір, у межах якого застосовуються інтеграційні технології складноструктурованих зв'язків. Таким явищем стало проектно-орієнтоване навчання (Project-based learning), що має аббревіатуру PBL. Воно розглядається переважно як середовище, у межах якого здійснюються різноманітні проєкти як інноваційні форми надання освітніх послуг різноманітного змісту та форми. Домінуючими в цьому середовищі є різноманітна інтеграція, стимулювання самостійності здобувачів освіти, чіткість та алгоритмізація дій, що супроводжується активним застосуванням інформаційних технологій.

Питання змісту того, що саме можна інтегрувати, які міждисциплінарні ресурси застосовувати, знайшло пояснення в мегапроєктивній технології STEAM. Конкретизація того, що поєднується, інтегрується та сполучається, стала завершеною, коли до суто технічних, інженерних процесів додалося

мистецтво. Воно заповнило ту нішу, яка відповідала новій віртуальній естетиці. Разом із тим мистецтво, долучившись до системних зв'язків науки, технологій, інженерії та математики, швидко трансформувало зазначену технологію у своє мистецько-освітнє середовище. Отже, застосування PBL активно застосовується в галузі мистецької та мистецько-педагогічної освіти. Це актуалізовано і розробленими стандартами в галузі культури і мистецтва (спеціальності 024 «Хореографія», 025 «Музичне мистецтво»), у яких проектна діяльність пронизує низку компетентностей і зумовлює досягнення відповідних програмних результатів навчання.

Аналіз актуальних досліджень. Проблема застосування проектних технологій активно представлена у світовому науковому дискурсі. Зокрема, у сфері менеджменту проекти стали основним трендом успіху організації підприємств (Бушуєва, Ярошенко & Ярошенко, 2010; Ємельянова, 2009; Латкін, 2009; Калініченко, 2016 та ін). Але ідеї проектного менеджменту швидко були екстрапольовані в педагогіку, зокрема в мистецьку. Наступною сходинкою можна вважати перехід проектів у менеджменті на управління освітніми проектами. А. Іонік, М. Лейба, Ф. Саад пояснюють це тим, що «... навчальний процес має бути спланованим, ефективно реалізованим та професійно керованим для досягнення встановлених цілей з точки зору функціональної продуктивності, часу та ефективності» (Ionic, Leba & Saad, 2022, с. 2). М. Матієвич (Matijević, 2008) називає проектне навчання навчанням, спрямованим на учня, під час якого учень має стати активнішим за вчителя або, за вченим, принаймні настільки ж активним. Цього неможливо досягти на уроках, де вчитель виступає як лектор, демонстратор чи доповідач (Matijević, 2008). Коли вчитель виступає в ролі лектора і має місце спільне навчання великої групи учнів або студентів, деякі компетенції залишаються недосяжними для суб'єктів навчання через брак активної участі в діях, процесах, сценаріях чи проектах (Matijević, 2008). Як пише Тху Тхі-Кім Ле (Le, 2018), провідною ідеєю навчання з використанням проектних технологій є те, що найефективнішим є навчання, за якого учні застосовують теорію на практиці (с. 232). Учена (Le, 2018, с. 232) наводить цитату М. Стауфачера, за яким під час PBL відбувається зміна ролі студента від «навчання, слухаючи, на навчання, роблячи» (Stauffacher, 2006, 255), і підсумовує, що завдяки PBL студенти фактично беруть участь у багатьох активних діях, щоб «мати справу з проблемою реального життя та вивести продукт, включаючи розробку власних запитів, планування свого навчання, організацію своїх досліджень, впровадження безлічі стратегій навчання, та оцінювання їхніх проектів», а роль вчителя переходить від керівної до «порадника збоку» (Le, 2018, с. 232).

Наведені приклади доводять той факт, що зарубіжні автори вбачають у проектних технологіях різні потенційні можливості: від організаційних до змістових за видами діяльності (теорія і практика); від комунікативних до диспозиційних (зміна ролей).

Оскільки предметом дослідження був педагогічний аспект проектування в мистецькій і мистецько-педагогічній галузі, уваги заслуговували останні дослідження зарубіжних авторів, що присвячені питанням застосування проектно-орієнтованого навчання мистецтву.

А. М. Ботелла Ніколас і П. Рамос Рамос (Nicolás, Ramos, 2020) здійснювали систематичне спостереження під час використання проектного навчання в музичному класі в початковій і середній освіті та підготовці вчителів музики; М. Б. Томпсон (2018) також досліджував застосування проектного навчання в музичних класах молодшої та середньої школи; учена Дж. Е. Хантер (Hunter, 2018) пропонує застосовувати для навчання студентів у класі етномузикології великі семестрові проекти; Я. Сулентіч Бегіч (Sulentic Begic, 2021), підкреслюючи відповідність проектного методу вимогам парадигми студентоорієнтованого навчання, наводить приклади ефективного його практичного використання у викладанні музично-педагогічних предметів у ВНЗ за період з 2014 по 2019 рік. Відповідає PBL актуальним проблемам застосування мистецтва в терапевтичних проектах. Про це пишуть П. Рамос і С. Аструельс (Astruells, Ramos, 2016), які успішно провели проект «Музика для підвищення обізнаності, музика для задоволення. Лікування інвалідності в класі середньої школи», розроблений музичним відділом середньої школи IES Joan Coromines у місті Бенікарло (Іспанія).

Проектно-орієнтоване навчання розвивається й набуває нових ознак. Серед інновацій – технологія EduScrum, розроблена у 2015 році голландським учителем хімії і точних наук Віллі Війнандс (Willy Wijnands) (Wijnands, 2019). Вона характеризується стимулюванням самостійності, творчості, образного мислення.

У хореографії та навчанні мистецтву танцю також активно застосовуються проектні методи. Цікавим є досвід Тихоокеанського університету (Pacific University, USA). Студенти створюють такі проекти, котрі виходять за межі університетського, зокрема сценічного, простору. Це надає змогу вільного спілкування, самовираження, збагачує їх дослідницькій досвід, оскільки вони спостерігають та аналізують результати. Зі своїми враженнями студенти діляться на каналі YouTube (<https://www.pacificu.edu/dance/student-projects>). Це яскравий приклад проектною самопрезентації, яку доцільно запозичити і для хореографів в університетах України.

Українські та китайські вчені в галузі музичного мистецтва також активно застосовують проектні технології навчання, серед них О. Новська (2015),

О. Реброва (2018), Чжоу Є (2020), Хе Цзіні (2023), Лі Цзяці (2018) та інші.

Ураховуючи широкий спектр і наявність певних інновацій у практико-орієнтованому навчанні в дослідженнях зарубіжних авторів, розкриємо актуальні аспекти такого досвіду в проєкції застосування в сучасному мистецько-освітньому процесі України.

Мета статті – висвітлити й узагальнити зарубіжний досвід застосування інновацій в проєктних технологіях, проєктно-орієнтованому навчанні в галузі мистецької освіти та практики мистецької творчості.

Методологія дослідження. У теоретичному дослідженні застосовано методи контент-аналізу під час розкриття змістових ліній застосованих проєктів, що висвітлено як результат у публікаціях зарубіжних авторів; індукції, що дало змогу встановити узагальнені висновки за холистичним підходом; узагальнення педагогічного досвіду з аналітичним підходом до його екстраполяції в нових умовах; моделювання ситуативних мистецько-педагогічних завдань, розв'язання яких потребує інноваційного проєктного підходу.

Результати та їх обговорення. В основу нашої роботи було покладено узагальнення на теоретичному рівні проєктного досвіду в навчанні мистецтву як ґрунту для реалізації європейської інтеграції через запозичення кращих практик із мистецького проєктування і навчання. Оскільки в стандартах вищої освіти з мистецьких спеціальностей (024 «Хореографія» та 025 «Музичне мистецтво») присутні акценти на проєктувальну діяльність, застосування проєктних технологій стає не просто вимогою, а тією сферою, де мають здійснюватися постійні пошуки й оновлення.

Оскільки ключовою властивістю проєктних технологій є їх міждисциплінарність, Тху Тхі-Кім Ле (Le, 2018) вважає, що завершення проєкту часто потребує використання знань із різних наук та інших дисциплін, отже, учителі отримають виклик – вони мають «озброїти учнів здатністю до адаптації та цілісним мисленням для вирішення проблем із різних дисциплін» (2018, с. 232). У процесі PBL «учні використовують навички мислення вищого рівня, а не запам'ятовують факти в окремому контексті без зв'язку з тим, як і де вони використовуються в реальному світі» (Le, 2018, с. 234). Учена звертає увагу ще й на такі позитивні моменти від використання PBL, як підвищення залученості та мотивації учнів і студентів у навчальній діяльності (там само).

Доводячи актуальність використання методу проєктів в освітньому середовищі, М. Ботелла Ніколас і П. Рамос Рамос (Botella Nicolás, Ramos Ramos, 2020) помітили два протиріччя, які вони назвали розривами – «між знаннями та реальним життям» і між «мотиваціями учнів у класі та поза

ним» (Botella Nicolás, Ramos Ramos, 2020, с. 3). Проєктне навчання вирішує ці протиріччя завдяки тому, що, за висловом вчених, «робить школу місцем, де учні відчувають участь у чомусь реальному» (там само).

Аналізуючи низку підходів до визначення проєктного навчання, учені називають основні її характеристики, а саме це «потреба в початковому питанні чи проблемі, яка керує діяльністю, яку необхідно виконати» і те, що ці дії «служать для створення продукту, який забезпечує вирішення цієї проблеми» (там само). Підсумовуючи визначення сутності досліджуваного процесу, вчені стверджують, що PBL являє собою «відносно гнучкий підхід, у якому проєкт є центральною віссю одного або кількох предметів і у якому отримується кінцевий продукт або артефакт» (Botella Nicolás, Ramos Ramos, 2020, с. 4). Погоджуючись із дослідниками, додаємо ще одну важливу деталь: кінцевий продукт – результат проєктної діяльності – має бути новим, унікальним продуктом. Тільки тоді можна говорити про проєктну діяльність, а не лише про групове виконання певних практичних завдань.

Незважаючи на особливості мистецького навчального середовища, проєктне навчання в музичній освіті за своїми цілями збігається із цілями використання методу проєктів взагалі, а саме сприяння набуттю студентами таких основних навичок, як спілкування, співпраця, критичне мислення і творчість. Можна стверджувати, що кожна із цих навичок саме в процесі створення мистецьких, у тому числі музичних і хореографічних проєктів, виходить на новий специфічний якісний рівень, тобто йдеться вже про набуття таких навичок, як комунікація та мистецька комунікація, співпраця та співтворчість, критичне творче мислення й рефлексія, креативність і новаторство у творчій діяльності.

Можна говорити також про численні приклади світового іноземного досвіду ефективного застосування проблемного навчання саме в музичній освіті. Так, наприклад, учена Дж. Е. Хантер (Hunter, 2018) пише про те, що методологію проблемного навчання можна використовувати не лише як «поточні повсякденні режими дослідження та взаємодії в класі», але й «через більш масштабні дослідницькі проєкти, які охоплюють семестр» (2018). Наприклад, замість традиційного навчання в класах етномузикології, коли вчитель надає учням теоретичний матеріал і тему для самостійного завдання, PBL дає змогу відкритого та керованого самим учнем навчання, яке може розгортатися, розширювати попередні змістові межі та виходити на різні культурні етноси та їх музику. Такі проєкти, згідно з Дж. Е. Хантер, «оцінювалися на основі відповіді груп на проблему дослідження, здійсненності дизайну, глибини інформації, широти та достовірності джерел, ясності й організації ідей,

креативності та критичного мислення, а наприкінці семестру студенти оцінювали проекти та презентації один одного за допомогою форм зворотного зв'язку» (2018).

На основі ґрунтовного аналізу публікацій, що пов'язані з використанням проектного навчання, учені А. М. Ботелла Ніколас і П. Рамос Рамос доходять висновку про наявність численних вдалих прикладів використання методу проектів саме в галузі музичної освіти (Botella Nicolás, Ramos Ramos, 2020, с. 7). Дослідники вказують на те, що специфіка таких проектів у тому, що до необхідності проведення дослідницького процесу і вирішення реальної проблеми додається необхідність постійної взаємодії з музичним мистецтвом, отже, можна говорити про дослідження через творчий процес (там само). Прикладом такої проектної діяльності вчені називають створення студентами сценічного шоу з нуля, як це було зроблено у США в 1990-х роках, коли були організовані шкільні опери або проект LOVA в школах Іспанії у 2010-ті (Botella Nicolás, Ramos Ramos, 2020; Sarmiento, 2012).

Серед інших можливих прикладів проведення мистецької проектної діяльності А. М. Ботелла Ніколас і П. Рамос Рамос (2020) розглядають ті, у яких студенти долучали експертів за межами навчального закладу, що допомагало «заглибитися в методи дослідження, які виходять за межі шкільної практики, щоб учень міг зрозуміти проблеми, які лежать в основі мистецької дисципліни», як у проектах «через контакти з професійними музикантами з інших культур (Chen-Hafteck 2007; Hoffman 2012), через постановку мюзиклу в супроводі професійного оркестру (Llopis 2011; Llopis, Rosello and Villarroya 2009; Whitehurst and Howells 2006) або навіть із зустріччю з письменником для каталізації творчого процесу (Murillo та ін. 2018)» (Botella Nicolás, Ramos Ramos, 2020, с. 7).

Доводячи, що проектне навчання в музичній освіті можна ефективно використовувати не лише з учнями старших класів або зі студентською молоддю, дослідники А. М. Ботелла Ніколас і П. Рамос Рамос (2020) вказують на проект – «етнографічне дослідження з реальними результатами» Маргарити Сельми (2010) Cantem Junts: її учні початкової школи «збирали фольклор свого регіону, Матаррани, результатом чого був запис компакт-диска із 42 популярними піснями» (Botella Nicolás, Ramos Ramos, 2020, с. 7).

Інша дослідниця, Я. Сулентіч Бегіч (Sulentic Begic, 2021), описує особливості організації і результати музично-педагогічних проектів студентів музичної педагогіки та педагогічних студій в Академії мистецтв і культури в місті Осіек (Хорватія), серед яких: «Музика і танець», «Музика в кіно», «Творіння Франьї Крезми» як внесок у «Європейський рік культурної спадщини».

2018», «Темп», «Час і музика», «Мандруємо Хорватією з колядками», «Сонце і музика» та «Хвилі в музиці» (Sulentic Begic, 2021). Як вказує дослідниця (Sulentic Begic, 2021), проекти були організовані таким чином, що студенти «спочатку були заохочені приєднатися до проекту, а потім ролі та завдання кожного учасника були узгоджені зі студентами на основі плану та програми проекту» (с. 371). Наступним кроком, як пише вчена, стала реалізація проектів і далі, що не менш важливо, – оцінка проекту залученими студентами (там само). Оцінка проектів, за Я. Сулентіч Бегіч, стосувалася таких аспектів: «думки студентів щодо того, чи допомогла їм участь у проектах у навчанні до професії вчителя; особистий досвід під час проекту» (там само).

М. Б. Томпсон (2018) сполучає проектне навчання з навчанням на основі запитів (IBL) у музичних класах молодшої та середньої школи. Це новий напрям проектних технологій, їх внутрішня організаційна інновація. Дослідник зауважує на аспекті спільного володіння як такого, що лежить в основі PBL та IBL, визначаючи це поняття як ідею, згідно з якою «вчителі та учні суттєво залучені до того, що входить і що виходить із середовища їхнього спільного викладання / навчання» (Thompson, 2018, с. 6). Водночас вчений наголошує на тому, що підвищення відповідальності та самостійності учнів у процесі такого навчання не зменшує значення ролі педагогів, оскільки «вони несуть відповідальність за реалізацію стратегій, які справді дають студентам можливість взаємодіяти з тим, що, як, де, хто і чому навчається», при цьому вони «спираються на власну пристрасть, креативність, відповідальність, емпатію та стійкість студентів, щоб забезпечити підтримку та їх стимулювання, щоб студенти могли виконувати важку роботу по-своєму», що і дає можливість реалізації студентам власних знань і навичок (Thompson, 2018, с. 6). Крім того, М. Б. Томпсон (2018) підкреслює специфіку так званого спільного володіння в музичних класах, називаючи його «більш тонким», ніж автономія у виборі розкладу репетицій чи репертуару. За словами вченого, йдеться про те, «як вчителі використовують мову та діяльність, щоб зміцнити автономію учнів і підтримати їх розвиток і прогрес, щоб вони поглибили свої здібності як все більш компетентні» (Thompson, 2018, с. 6). Науковець вказує на проблему невідповідності між історичною моделлю вчителя музики «як беззаперечного авторитету та середовищем спільного володіння класом PBL / IBL» (Thompson, 2018, с. 10). Як пише дослідник, донедавна система відліку багатьох вчителів музики надавала пріоритет педагогічним інструментам, які досягали музичної досконалості в учнів шляхом прямого навчання та заучування. Музичний успіх студентів часто вимірювався з погляду їхньої здатності відтворю-

вати музичну модель вчителя й усунути помилки у виконанні» (там само). М. Б. Томпсон підкреслює недосконалість такого підходу через брак можливостей для самостійного навчання та відповідальності студентів.

Як пораду вчителям музики для створення спільного музичного середовища вчений називає «можливість визнати вже існуючий зв'язок учнів із музикою», тобто вести мову про повсякденні музичні зв'язки учнів, знаходити час для того, щоб учні говорили про власний музичний досвід для усвідомлення ними, що «їхні стосунки з музикою не є випадковими чи незначними», а є «елементами їхньої ідентичності» (Thompson, 2018, с. 12). Таке освітнє середовище, на думку вченого, буде своєрідним продовженням «музичних стосунків учнів за межами класу», а не чимось «відокремленим від їхніх власних повсякденних музичних зв'язків» (там само).

Серед прикладів першого особистого проекту учнів в музичних класах М. Б. Томпсон пропонує проєкт вивчення повсякденних музичних зв'язків під назвою «Власна музична історія», результатом якого має стати власне портфоліо учня, що, за словами вченого, являє собою «практичний спосіб для учнів зібрати свою роботу та відстежувати свій особистий і музичний розвиток», який містить не лише запис про їхні досягнення, але й «контекст для обдумування власної роботи та встановлення значущих цілей для навчання» (Thompson, 2018, с. 41).

Оскільки однією з необхідних умов проведення проєктної діяльності в освітньому процесі є наявність проблеми (або невіршеного питання) з реального середовища, метод проєктів часто використовують для посилення уваги учнів і студентів до наявних недосконалостей або навіть викликів сучасності, як-от забруднення навколишнього середовища, зміна клімату, голод і бідність, расова нерівність або обмеження можливостей людей з інвалідністю. Варто зауважити, що, говорячи про освітні проєкти, сфокусовані на інклюзію, важливо пам'ятати про універсальну мову мистецтва, що не лише руйнує уявні кордони між людьми, допомагає налагодити комунікативні зв'язки та сприяє підвищенню емпатії та рефлексії, але й має безмежний потенціал у контексті акмеології, саморозвитку, релаксації, рекреації тощо.

Конкретизуючи вже названий доробок П. Рамос і С. Аструельс (Astruells & Рамос, 2016), що описує результати успішного проєкту «Музика для підвищення обізнаності, музика для задоволення. Лікування інвалідності в класі середньої школи», розробленого музичним відділом середньої школи IES Joan Coromines у місті Бенікарло (Іспанія), зазначимо, що метою цього проєкту була спроба донести реальність інвалідності до учнів середньої школи завдяки їх прямому контакту із цією суспільною групою, а також «емоційне залучення, вира-

жене через художній продукт» (Astruells, Рамос, 2016). Учасниками були, з одного боку, студенти другого курсу ESO з низькою академічною успішністю та, з іншого боку, дорослі з інтелектуальними вадами, а результатом їх успішної спільної роботи став запис кліпу El rap de la discapacidad (там само).

Інноваційний рух проєктних технологій у мистецькій освіті, крім рекреаційної, терапевтичної ролі, відіграє ще соціально-адаптаційну роль через створення потужного позитивного комунікативного середовища.

У навчальному процесі спілкуванню та співпраці учнів належить велике значення. Як пише Е. Лей (Lai, 2021), учні співпрацюють з однолітками, інструкторами або іншими членами їхньої соціальної групи, щоб генерувати ідеї та знаходити відповіді на складні запитання, отже, «співпраця дає змогу учням керуватися іншими, хто більш обізнаний у предметі або має сильніші когнітивні здібності», за допомогою яких учні можуть отримати додаткові ідеї, навички або методи вирішення складних завдань (с. 98). Крім того, навички співпраці, за словами вченої, наближають учнів до реальних професійних ситуацій, коли колеги працюють спільно для вирішення конкретних проблем (там само).

Варто зауважити, що саме проєктне навчання сприяє підвищенню навичок роботи в команді, особливо коли воно застосовується не одноразово, а на постійній основі. Тоді й діти в школі, а далі – студенти у закладах вищої освіти до нього звикають і необхідність роботи у великій команді чи в малих групах не викликає в них стресу. Як було зазначено раніше, підвищення самостійності й відповідальності учнів не зменшує значення ролі вчителів, яким необхідно стати помічниками-фасилітаторами і спрямовувати проєктну діяльність, не пригнічуючи активність і творчість учнів. Проблема в тому, що вчителям часто бракує педагогічного арсеналу для нової ролі. Для того щоб спрямовувати проєктну діяльність учнів, вести навчальний процес так, щоб проєкт не забирав увесь аудиторний час, відведений на дисципліну за розкладом, організовувати командну роботу учнів, особливо коли їм бракує відповідних умінь і досвіду (а комунікативні навички учнів і вміння роботи спільно зазнали значних втрат через перехід на онлайн-навчання в період пандемії COVID-19 та війни), варто рекомендувати використовувати вже відомі сучасні технології організації управління проєктами. Майбутні хореографи та вчителі музики вже під час професійної підготовки мають оволодіти відповідним арсеналом, щоб бути конкурентоспроможними фахівцями, здатними відповідати умовам і викликам сьогодення. До такого арсеналу мають належати сучасні технології гнучкого управління проєктною діяльністю, які, як і будь-яка педагогічна технологія, є відтворюваними завдяки пое-

тапній структурі, можуть бути чітко оцінюваними та дають змогу спрогнозувати вирішення відповідних навчальних завдань і досягнення педагогічних цілей. Серед таких технологій, на нашу думку, значний потенціал у підвищенні ефективності проєктної діяльності в межах навчально-творчого процесу в мистецькій освіті має EduScrum. Автором цієї технології вважають голландського вчителя хімії і точних наук Віллі Війнандса (Willy Wijnands, 2019), який у 2015 році адаптував до потреб освітнього середовища відомий на той час у галузі ІТ та проєктного менеджменту різновид гнучкого управління проєктами (англ. Agile) під назвою Scrum.

Таку технологію доцільно використовувати для підготовки майбутніх хореографів до проєктної діяльності, зокрема, у контексті економії ресурсів під час пошуків творчої ідеї та її втілення. Практика засвідчує, що саме студенти-хореографи переважно вже працюють і сполучають навчання або з викладацькою, або з виконавською діяльністю. Отже, тайм-менеджмент – це той технологічний ресурс, який вони мають опанувати для якісного навчання та творчості.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Теоретичний аналіз феномену проєктного навчання у світовому мистецько-освітньому просторі дав змогу констатувати, що ця освітньо-технологічна проєкція набуває широкого застосування в різних державах світу завдяки її ефективності, міждисциплінарності, творчо-розвивальному потенціалу. Проєктно-орієнтоване навчання стає трендом сучасних освітніх інновацій, що суголосно з функцією проєктів у системі економіки, менеджменту, управління й іншими соціокультурними сферами, у межах яких постають питання швидкого, мобільного реагування на виклики часу. Застосування проєктних технологій, методу проєктів, проєктних організаційних дій набуває актуальності й освітньо-організаційної привабливості у зв'язку з тим, що в них гармонійно сполучаються суперечливі явища: алгоритмізація дій, що властиво технологіям як педагогічному ресурсу, для гарантованого успіху в поставлених завданнях та свобода і творчість дій у змістовому наповненні проєктів, можливість для творчої само-реалізації та різноманітних інновацій. Проєктні технології, на відміну від інших структурно-організованих, послідовних технологій, постійно вдосконалюються, доповнюються, модифікуються, що визначає їх внутрішній творчий ресурс.

На основі холистичного підходу щодо проєктних технологій у глобалізаційному освітньому просторі, аналізу й узагальнення результатів застосування проєктного навчання в зарубіжному мистецькому освітньому просторі констатовано, що ця технологія *відрізняється широким спектром функцій: соціокультурної адаптованості особистості*

через поліфункціональність самого мистецтва; глобалізаційної мобільності через фактори полікультурного контенту в змістах мистецьких проєктів; міждисциплінарно-дослідницької через пошук ефективних інтеграцій різних видів мистецтва та мистецтва з іншими галузями знань, інформаційно-технологічної через цілеспрямоване застосування ІКТ як ресурсу освітніх інновацій мистецької педагогіки; комунікативно-диспозиційної через гнучкість застосування зміни ролей у процесі підготовки та реалізації мистецько-освітніх проєктів; стимулювання самостійності особистості та її творчого самовираження через створення відповідних умов участі у проєктах; творчо-розвивальної через творчо-пошуковий, креативний потенціал самої технології; самоорганізаційної та ментально-оздоровчої через засвоєння компетентності тайм-менеджменту й економії власного ресурсу.

Перспективним у подальшому вважаємо теоретично узагальнити художньо-проєктувальний досвід у закладах освіти України, зокрема в підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва, викладачів музичних дисциплін і викладачів хореографії з урахуванням визначених функцій та вибудовування подальших стратегій розвитку самої технології художньо-проєктувального навчання.

ЛІТЕРАТУРА

- Ємельянова, О. В. (2009). *Моделі та методи планування інноваційних проєктів і програм з урахуванням альтернативних варіантів виконання робіт* (автореф. дис. ... канд. техн. наук). Харків. (Yemelyanova, O.V. (2009). Models and methods of planning innovative projects and programs taking into account alternative options for work performance (Abstract of Dissertation for a degree of the candidate of technical sciences). Kharkiv.)
- Калініченко, Л.Л. (2016). *Формування та оцінювання ефективності проєктного менеджменту. Маркетинг і менеджмент інновацій*. 169–179. Відновлено з <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/> (Kalinichenko, L.L. (2016). Formation and evaluation of the effectiveness of project management. Marketing and innovation management. 169–179. Retrieved from <http://mmi.fem.sumdu.edu.ua/>).
- Латкін, М. О. (2009). *Методологічні основи створення системи управління ризиками проєктів підприємства* (дис. ... д-ра техн. наук). Харків. (Latkin, M.O. (2009). Methodological foundations of creating a risk management system for enterprise projects (The Dissertation for a degree of doctor of technical sciences). Kharkiv.)
- Новська, О. Р. (2015). *Методика самопроєктування фахового розвитку студентів магістратури у процесі музичного навчання в педагогічних університетах* (дис. канд. пед. наук). Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Київ. (Novska, O.R. (2015). Methods of self designing of professional development of graduate students during the music education in pedagogical university (The

Dissertation for a degree of the Candidate of Pedagogical Science). National pedagogical university named after M.P. Dragomanov. Kiev.)

Хе, Цзіні. (2023). *Формування художньо-проектувального досвіду майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі фортепіанної підготовки* (дис. доктора філософії), Одеса ПНПУ імені К. Д. Ушинського. (He Jingyi. (2023). Formation of future musical art teachers' artistic-projective experience in the process of piano training (Thesis for Doctor of Philosophy). State institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky". Odesa).

Чжоу, Є. (2020). *Проектування фортепіанної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до формування художньо-емоційного досвіду школярів* (дисертація доктора філософії). Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. Одеса (Zhou Ye. (2020). *Projecting future music teachers' piano training for the formation of school students' artistic and emotional experience* (Thesis for the Doctor of Philosophy Degree). State Institution "South-Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky". Odesa).

Botella, A.M., P. Ramos Ramos (2020). El aprendizaje basado en proyectos en el aula de musica. *Per Musi* no. 40, General Topics: 1–15. e204003. DOI: 10.35699/2317-6377.2020.24084. Retrieved from <https://periodicos.ufmg.br/index.php/permusi/article/view/24084/23301>.

Celma, M. (2010). Cantem Junts. Un proyecto interdisciplinario de recuperacion del folclore musical del Matarranya. *Eufonia Didactica de la Musica*. 49 (3), 106–113.

Chen-Hafteck, L. (2007). In search of a motivating multicultural music experience: Lessons learned from the sounds of silk project. *International Journal of Music Education* 25 (3), 223–233.

Hoffman, A.R. (2012). Performing our world: Affirming cultural diversity through music education. *Music Educators Journal*, 98 (4), 61–65.

Hunter, J.E. (2018). Designing and Implementing Collaborative Student-Driven Research Projects: A New Approach to Learning in the Ethnomusicology Classroom. *Problem-Based Learning in the College Music Classroom* (Sarrazin). Chapter 8. Routledge Press. Retrieved from <https://www.taylorfrancis.com/chapters/edit/10.4324/9781351265249-8/designing-implementing-collaborative-student-driven-research-projects-new-framework-learning-ethnomusicology-classroom-julie-hunter?context=ubx&refId=a77e3f01-1c94-4970-a0d2-14560b3330b9>.

Ionic, A.C., Leba, M., Saad, A.F. (2022). Exploring the Possibilities of Using Project Management Methodologies in the 21st Century Education Andreea. *MATEC Web of Conferences* 373, 00074. Retrieved from https://www.google.com.ua/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.matec-conferences.org/articles/mateconf/pdf/2022/20/mateconf_simpro2022_00074.pdf&ved=2ahUKEwi10_yG1PGEAxVzhv0HHZVnBLc4ChAWegQIBRAB&usq=AOVaw1WA2saz5rFSGtCPqNvHo7r.

Kilpatrick, W.H. (1918). The Project Method. The Use of the Purposeful Act in the Educative Process. Retrieved from <https://education.uk.org/documents/kilpatrick1918/index.html>.

Lai, A. (2021). Creating Project-Based Learning for Online Art Classrooms. *Journal of Effective Teaching in Higher Education*, vol. 4, no. 1. DOI: 10.36021/jethe.v4i1.66. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/351292042_Creating_Project-Based_Learning_for_Online_Art_Classrooms/fulltext/63d26e0bd9fb5967c2087279/Creating-Project-Based-Learning-for-Online-Art-Classrooms.pdf.

Llopis, E. (2011). Hacer musica... para comprometerse con la realidad. *Erik. Eufonia*, 51, 34–43.

Llopis, E., Rosello E., Villarroya, J. (2009). Fills de Kassim, un musical para educar en la convivencia cultural. *Eufonia*, 47, 104–116.

Matijević, M. (2008). Projektno učenje i nastava. U: *Nastavnički suputnik* (ur. Drandić, B.), Zagreb: Znamen, 188–225.

Murillo, A., Riano, M.E., Berbel, N. (2018). Musica con mucho cuento. *Eufonia: Didactica de la musica*, 76, 7–12.

Ramos, P., Astruells S. (2016). Musica para concienciar, musica para disfrutar. Tratar la discapacidad en el aula de Secundaria. *Contextos educativos: Revista de educacion extra*, 1, 137–148.

Rebrova, O. (2018). Project activity of future music and chorography teachers and its career guidance function in the system of secondary education. *Professional Artistic Education and Culture within Modern Global Transformations*. Cambridge: Cambridge Scholars Publishing, 157–165.

Sarmiento, P. (2012). La Opera, un Vehiculo de Aprendizaje (LOVA). *Eufonia: Didactica de la musica*, 55, 40–47.

Stauffacher, M., Walter, A. et al. (2006). Learning to research environmental problems from a functional socio-cultural constructivism perspective: the transdisciplinary case study approach. *International Journal of Sustainability in Higher Education*, 7 (3), 252–275.

Sulentic Begic, J. (2022). Project method in university teaching of music-pedagogical subjects in accordance with the paradigm of student-centered teaching. 3rd International Scientific and Artistic Symposium on Pedagogy in the Arts. *Inovative Methods of Teaching in Arts*. Osijek, Croatia. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/359468271_PROJECT_METHOD_IN_UNIVERSITY_TEACHING_OF_MUSIC-PEDAGOGICAL_SUBJECTS_IN_ACCORDANCE_WITH_THE_PARADIGM_OF_STUDENT-CENTERED_TEACHING.

Thompson, M.B. (2018). Project-Based/Inquiry-Based Learning in Junior High Music Classrooms: Enhancing Alberta Education Music Program of Studies. Author: Merlin B. Thompson Ph.D., M.A., B.Mus. Version: 3.1. Retrieved from https://merlinthompson.com/wp-content/uploads/2019/01/PBLIBLManual3_14.pdf.

Thu Thi-Kim Le (2018). Project-based Learning in 21st Century: A Review of Dimensions for Implementation in University-level Teaching and Learning. Conference: 4th ICEAC International Conference on English Across Cultures. At: Bali, Indonesia. https://www.researchgate.net/publication/352977987_Project-based_Learning_in_21st_Century_A_Review_of_Dimensions_for_Implementation_in_University-level_Teaching_and_Learning#fullTextFileContent.

Whitehurst, T., Howells A. (2006). When something is different people fear it: Children's perceptions of an arts-based inclusion project. *Support for Learning*, 21 (1), 40–44.

Project learning as a trend in the global art and educational space

Ganna Rebrova

Candidate of Pedagogical Sciences
(Ph.D.),

Department of vocal and choral training
The State institution "Southern Ukrainian
National Pedagogical University named
after K. D. Ushinsky"

ORCID: 0000-0001-7128-7350

The article updates the issue of the application of project-based learning in the field of art and general art education, in particular music and choreography. The foreign experience in the application of project-oriented learning, its origin from the theory and practice of management and extrapolation into the educational field, in particular, the art field, is considered.

The purpose of the article is to highlight and generalize the foreign experience of applying innovations in project technologies, project-oriented learning in the field of art education and the practice of artistic creativity.

A holistic approach was applied, an analysis and generalization of foreign experience and the results of the achievements of Ukrainian scientists regarding the application of project-based learning in the artistic educational space was carried out, and the functions of project-based learning were determined, which give it significant advantages in solving current educational tasks. The existence of the following functions was established: sociocultural adaptability of the individual due to the polyfunctionality of art itself; globalization mobility due to the factors of multicultural content in the meanings of art projects; interdisciplinary-research through the search for effective integrations of various types of art and art with other fields of knowledge; information-technological through the purposeful use of ICT as a resource for educational innovations in art pedagogy; communicative-dispositional due to the flexibility of applying role changes in the process of preparation and implementation of artistic and educational projects; stimulation of individual independence and creative self-expression through the creation of appropriate conditions for participation in projects; creative-developmental through the creative and searching potential of the technology itself; self-organizational and mental health through mastering the competence of time-management and saving one's own resources.

Key words: *technologies, project education, project technologies, world art space, innovations in art education; future music teachers, future choreography teachers, art projects.*